

ҚАСДДАН БАДАНГА ОҒИР ШИКАСТ ЕТКАЗИШ ЖИНОЯТИНИ ПРОФИЛАКТИКАСИ ФАОЛИЯТИ БЎЙИЧА ХОРИЖИЙ ТАЖРИБА ТАҲЛИЛИ

Д.М. Кушбаков

Ўзбекистон Республикаси ИИВ Академияси
Ҳуқуқбузарликлар профилактикаси фаолияти кафедраси
доценти, ю.ф.б.ф.д.(PhD), доцент, подполковник

В.О. Эгамбердиев

Ўзбекистон Республикаси ИИВ Академияси
Ҳуқуқбузарликлар профилактикаси фаолияти кафедраси
катта ўқитувчиси, подполковник

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15614080>

ARTICLE INFO

Received: 01st June 2025

Accepted: 05th June 2025

Published: 07th June 2025

KEYWORDS

ички ишлар органлари,
қасддан баданга оғир
шикаст етказиш, жиноят,
профилактика, хорижий
тажриба, таҳлил, қарши
курашиш, фаолият.

ABSTRACT

*Ушбу мақолада қасддан баданга оғир шикаст
етказиш жиноятини профилактикаси фаолияти
бўйича хорижий тажриба таҳлили ушбу турдаги
жиноятни профилактикасини
такомиллаштиришнинг асосий йўналишлари,
хусусияти, ушбу жиноятни содир этиш сабаблари
ва уларга имкон бераётган шарт-шароитларнинг
хорижий тажриба таҳлили ёритилган.*

Бугунги ривожланиб бораётган замонда ҳар бир давлат ўзининг миллий қонунчилиги ҳамда хориж тажрибаси асосида ҳуқуқбузарликлар умумий профилактикаси фаолиятини турлича йўллар, усуллар билан таъминлайди. Ушбу соҳада ҳар бир давлат ўзига хос тажрибага эга бўлиб, уларни ўрганиш ҳамда юртимизда ҳуқуқбузарликлар умумий профилактикаси, шу ўринда қасддан баданга оғир шикаст етказиш жиноятининг профилактикаси фаолиятига татбиқ этиш бугунги куннинг долзарб талабларидан биридир. Маъмурий ҳудудларда қасддан баданга оғир шикаст етказиш жиноятининг профилактикаси фаолияти бўйича хорижий давлатлар тўплаган тажрибани ўрганиш бу масалага тизимли ёндашувни талаб қилади. Шу сабабли, кўзланган мақсадга эришиш учун қуйидагича ёндашиш мақсадга мувофиқ деб ўйлаймиз: Ҳар бир давлатнинг соғлиқққа қарши ҳуқуқбузарликларнинг умумий профилактикаси фаолияти тизими бошқа мамлакатларникидан муайян хусусияти билан ажралиб туради. Бу борада ўзига хос тажриба **Россия Федерациясида** тўпланган. Мамлакат Конституциясининг 72-моддасига мувофиқ, қонунийлик, ҳуқуқ-тартибот, жамоат хавфсизлигини таъминлаш, шунингдек ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш Россия Федерацияси ва субъектларининг биргаликдаги бошқарувида амалга оширилади. Ижроия ҳокимиятига раҳбарликни амалга ошириш асосида Президент ва ҳукумат қонунийлик, фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини таъминлаш, мулкчилик ва жамоат тартибини қўриқлаш бўйича ташкилий бошқарув чоратадбирларини амалга оширади, шунингдек жиноий-ҳуқуқий сиёсатнинг асосий йўналишлари, ресурсларини белгилайди¹. Россия Федерацияси Президентининг «Россия Федерацияси ички ишлар вазирлиги тўғрисидаги йўриқномани тасдиқлаш

¹ Криминология / Под ред. проф. Н. Ф. Кузнецовой, проф. В. В. Лунеева. – М., 2018. – С. 204. 2
Правовое регулирование деятельности органов внутренних дел: Сб. нормативно-правовых актов. –
Т.1 / Отв. ред. В.А. Васильев. – М., 2016. – С. 103–114.

ҳақида»ги 1996 йил 18 июль фармонида кўрсатилганидек, фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини таъминлаш, мулкчилик шаклидан қатъи назар, объектларни қўриқлаш, жамоат тартиби ва хавфсизлигини таъминлаш ИИВнинг энг асосий вазифаси ҳисобланади². Россия Федерациясининг «Полиция тўғрисида»ги 2011 йил 7 февраль қонунида белгиланганидек, полиция ижроия ҳокимияти федерал органининг ички ишлар соҳасидаги ягона марказлашган тизими таркибий қисми ҳисобланиб, фаолиятининг асосий йўналишлари қуйидагилардан иборат: шахс, жамият ва давлатни ҳуқуққа хилоф тажовузлардан ҳимоя қилиш; жиноят ва маъмурий ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш ва фош этиш; жиноятларни аниқлаш ва очиш, жиноят ишлари бўйича суриштирувни амалга ошириш; қидирувни ташкил этиш; маъмурий ҳуқуқбузарликлар тўғрисидаги ишларни юритиш ва маъмурий жазоларни ижро этиш; жамоат жойларида ҳуқуқ-тартиботни таъминлаш; йўл ҳаракати хавфсизлигини таъминлаш; қурол савдоси соҳасидаги Россия Федерацияси қонунчилигига риоя этилиши устидан назоратни амалга ошириш; хусусий детективлик ва қўриқлаш фаолияти соҳасидаги Россия Федерацияси қонунчилигига риоя этилиши устидан назоратни амалга ошириш; мулк ва объектларни қўриқлаш; жабрланувчилар, гувоҳлар ва жиноятга оид суд иши юритувидаги бошқа иштирокчилар, судьялар, прокурорлар, терговчилар ва ҳуқуқни муҳофаза қилувчи ва назорат органларининг бошқа мансабдор шахслари ҳамда қўриқланиши талаб этиладиган бошқа шахсларни давлат ҳимояси билан таъминлаш; эксперт-криминалистик фаолиятни амалга ошириш. Собиқ Иттифоқ парчаланганидан кейин Россия Федерациясида милиция, кейин эса полициянинг фаолияти икки асосий йўналишга, яъни криминал ва жамоат хавфсизлиги милицияси (полицияси)га ихтисослашган ҳолда ташкил этилди.

Россия Федерацияси ҳукуматининг 2000 йил 7 декабрдаги «Жамоат хавфсизлиги милицияси бўлинмалари тўғрисида»ги қарорига мувофиқ, жамоат хавфсизлиги милицияси (полицияси) таркибига профилактика инспекторлари, йўл ҳаракати хавфсизлиги инспекцияси, патруль-пост ва қўриқлаш хизмати киради.

Европа мамлакатлари орасида маъмурий ҳудудларда қасддан баданга оғир шикаст етказиш жиноятининг профилактикасини таъминлаш соҳасида яна бир ўзига хос тизим **Германия**да қарор топган. Германия давлат бошқаруви тизимида полиция асосий ўринлардан бирини эгаллаб³, ўз ичига Федерал ИИВ ва Ўлкалар ИИВларини қамраб олади. Ўлкалар ИИВлари Федерал ИИВнинг кўрсатмаларини сўзсиз бажаради, Федерал ИИВ эса субъектлар ваколатига кирадиган вазифаларга аралаша олмайди. Мамлакатда қасддан баданга оғир шикаст етказиш жиноятининг профилактикаси фаолиятини асосан ўлкаларнинг полициялари амалга оширади. Мамлакатда қасддан баданга оғир шикаст етказиш жиноятининг профилактикаси фаолиятини тизими марказлашмаган бўлиб, ўлкалар ҳуқуқ-тартибот хизматлари махсус тартиб бўйича давлат органларидан фарқланади. Ўлкалар полициялари қасддан баданга оғир шикаст етказиш жиноятининг профилактикаси фаолиятини амалга оширадиган полиция идораларидан ташкил топган бўлиб, улар ичида жамоат тартиби ва хавфсизлигини таъминлаш билан тартибни сақлаш полицияси шуғулланади. Мамлакатнинг ҳар бир ўлкасида ўз қонунчилиги ва идоравий ҳужжатлари амал қилса-да, тартибни сақлаш полициясининг фаолияти ҳамма ўлкаларда бир хил: ҳуқуқбузарликларнинг олдини

² Указ Президента Российской Федерации от 18.07.2016 г. № 1039 «Об утверждении Положения о

Министерстве внутренних дел Российской Федерации» / [Электронный ресурс]. — Режим доступа: — URL: <http://kremlin.ru/acts/bank/9733> (дата обращения: 22.08.2020).

³ Указ Президента Российской Федерации от 18.07.1996 г. № 1039 «Об утверждении Положения о Министерстве внутренних дел Российской Федерации» / [Электронный ресурс]. — Режим доступа: — URL: <http://kremlin.ru/acts/bank/9733>

олиш ва криминал полиция етиб келгунига қадар кечиктириб бўлмас тезкор-қидирув чора-тадбирларини амалга ошириш; йиғилиш, митинг ва намойишлар вақтида жамоат тартиби ва хавфсизлигини таъминлаш; жамоат жойларида тартибни сақлаш, алоҳида аҳамиятга эга иншоотлар ва ҳукумат биноларини қўриқлаш; кўча ҳаракатини тартибга солиш ва йўл ҳаракати хавфсизлигига риоя этилишини назорат қилиш; ушланганларни конвой қилиш ва суд муҳокамалари вақтида қўриқлаб туриш; ёнғин хавфсизлиги, санитария-эпидемиология ва бозорларда савдо қилиш қоидаларига риоя этилишини назорат қилиш; паспорт тизимини назорат қилиш; умум қабул қилинган ўлчов ва оғирлик бирликларига риоя этилишини назорат қилиш; меҳмонхона, ресторан, бар, казино, лотерея ва тотализаторларда қоидаларга риоя этилишини назорат қилиш; ўрмонни қўриқлаш; маҳаллий фуқаро мудофаасини амалга ошириш; қаровсиз қолган вояга етмаганлар ва ўсмирларни назорат қилиш кабилардан иборат. Германияда маҳаллий ҳокимият органига раҳбарлик қилувчи шахс ҳудуддаги полиция ташкилотининг ҳам биринчи амалдори ҳисобланади. Бинобарин, айрим ўлкалар полициялари бутунлай ёки қисман давлатга қараса, баъзилари коммунал муассасалар ҳисобланади⁴. Мамлакат жамоат тартибини сақлаш полициясида 160–165 минг нафар ходим хизмат қилади⁵. Европа мамлакатлари орасида жамоат тартиби ва хавфсизлигини таъминлаш соҳасида яна бир ўзига хос жиҳатга эга бўлган тизим Францияда шаклланган. Тарихан Европанинг бошқа давлатлари сингари марказлашмаган ва ҳокимиятнинг турли институтларига бўйсунган, **Франция** полицияси бугунги кунда Ички ишлар вазирлиги тизимида бирлашган икки асосий марказий институт – Миллий полиция ва Жандармериядан иборат. Франция Ички ишлар вазирлиги ўз фаолиятини икки соҳада амалга оширади. Биринчиси бевосита полиция фаолияти бўлса, иккинчисининг фаолияти ички ишлар, ижтимоий ва маъмурий соҳалардаги кенг қўламли турли хил муаммоларни ҳал этишда акс этади. Шу боис, Ички ишлар вазирлиги Миллий полиция ва Жандармерия фаолиятига раҳбарлик қилиши билан бирга, мамлакатда сиёсий партиялар ва бирлашмаларни рўйхатга олиш, маҳаллий ҳокимият органлари фаолияти устидан назоратни амалга ошириш, давлатнинг фуқаро муҳофазасини таъминлаш каби бир қатор ижтимоий-сиёсий вазифаларни ҳам амалга оширади. Франциянинг тўлиқ маҳаллий бюджет ҳисобидан таъминланадиган муниципал полицияси шаҳарлар ва бошқа аҳоли турар жойларида жамоат тартибини сақлайди ҳамда хавфсизлигини таъминлайди ва бу борада улар Миллий полиция билан узлуксиз ҳамкорликда фаолият олиб борадилар. Франция Миллий полициясига полициянинг барча функциялари, жумладан жамоат тартибини сақлаш ва хавфсизлигини таъминлаш функцияси ҳам юклатилган бўлиб, уларни самарали таъминлаш мақсадида, унинг таркибида йигирмага яқин бош бошқарма, бошқарма, марказ, институт ва хизматлар фаолият олиб боради. Миллий полиция таркибидаги Жамоат хавфсизлиги бош бошқармасининг асосий вазифаси бевосита жамоат тартибини сақлаш ва фуқаролар хавфсизлигини таъминлашдан иборат. Бош бошқарманинг фаолияти қуйидаги асосий вазифаларни амалга оширишга йўналтирилган: аҳолига ёрдам кўрсатиш; ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш; ҳуқуқни муҳофаза қилиш, хусусан катта бўлмаган миқдордаги зарар етказилиши билан боғлиқ жиноятларни суриштириш ва тергов қилиш; жамоат тартибини сақлаш ва қайта тиклаш. Шунингдек, жамоат тартибини сақлаш ва фуқаролар хавфсизлигини таъминлаш, ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш вазифалари ўзига хос тартибда Миллий полициянинг чегара ҳудудлари, темир йўллар ва ҳаво транспорти

⁴ Лазерев В. В., Болтенко Ю. Н. Компетенция органов местного самоуправления Германии в сфере правопорядка // Местное самоуправление: теория и практика. Труды Академии Управления. – М., 1998. – С. 217.

⁵ Полиция Германии: История и современность. – М. 2000. – С. 80–81.

ҳудудларида хизмат олиб боровчи Чегара полицияси бош бошқармаси, асосий вазифаси республика даражасидаги оммавий тартибсизликларга қарши кураш ва уни бартараф этиш ҳисобланган Республика хавфсизлик корпуси марказий хизмати каби мустақил таркибий тузилмалари томонидан ҳам амалга оширилади. Франция ИИБ Миллий полицияси сингари Бош дирекция раҳбарлик қилувчи ҳарбийлашган Миллий жандармерия ҳам жамоат хавфсизлигини, аҳолининг тинчлиги ва осойишталигини таъминлашда муҳим ўрин тутди. Жандармерия қишлоқ ҳудудларида ва мамлакат аҳолисининг ярмини, давлат ҳудудининг 90 фоизини ташкил этувчи унча катта бўлмаган шаҳарларда полиция вазифасини бажаради. Маҳаллий жандармериялар тузилиши ва амалга оширадиган вазифаларига кўра Миллий полицияга жуда ўхшашдир.

XXI асрнинг бошларида бу борада **Буюк Британия**да катта эътибор Лондон шаҳрига қаратилган эди. 1999 йилда Қироллик ИИБ шарқий марказий туманига 144 та кузатув камераси ўрнатган⁶.

Мазкур камераларда олинган ҳуқуқбузарлик ёки жиноятга оид суратлар орқали иш олиб бориш полицияга катта қулайлик яратади. Хорижий давлатларда қасддан баданга оғир шикаст етказиш жиноятининг профилактикасини таъминлашда кенг қўлланиладиган усуллардан яна бири – «муаммони ҳал қилиш» бўлиб, у полиция томонидан қўлланиладиган замонавий усулларни ўз ичига олган янги иш усули ҳисобланади. Эътибор берсак, полициянинг анъанавий иш усули ҳуқуқбузар ёки жиноятчининг шахсини аниқлаш ва уларни жазолашга қаратилган. Бироқ, ишга бундай ёндашиш ҳамма вақт ҳам қутилган натижани беравермайди. Муаммони ҳал қилишда полиция жамиятда ҳуқуқбузарлик ёки жиноят содир этилишига олиб келадиган муаммо ва сабабларни ўрганади ҳамда уларни бартараф қилиш чоралари кўради. Қолаверса, мазкур усул жиноятга мойил шахсларнинг жиноий йўлни танлашига сабаб бўладиган, ҳаётидаги мавжуд муаммоларини аниқлаш ҳамда бартараф этишни назарда тутди³⁴ ва кенг жамоатчилик ёрдамига таянади. Бугунги кунда муаммони ҳал қилиш усулининг жамиятдаги ўрнини мунтазам равишда ўрганиб бориш мақсадида Европа давлатларининг кўпчилигида «САРА», «Муаммони таҳлил қилиш модули», «Муаммони ҳал қилиш учбурчаги» деб номланган турли моделлардан фойдаланилади. Бу моделлар муаммони ҳал қилишнинг турли босқичларида уни самарали амалга оширишга шароит яратади ҳамда мазкур усулнинг фуқароларга берган нафани баҳолаш имконини беради⁷.

Осиёда маъмурий ҳудудларда қасддан баданга оғир шикаст етказиш жиноятининг профилактикаси соҳасида ўзига хос тизимга эга давлатлардан бири – **Япония**. Мамлакатда полиция ташкил этилган 1874 йилдан 1947 йилга қадар бутун бир марказлашган тизим шаклланган бўлса, урушдан кейин 1954 йилда қабул қилинган «Полиция ҳақида»ги қонунга мувофиқ, давлат аппаратида полиция кучларига раҳбарлик ва умумий назоратни амалга ошириш вазифаси тўғридантўғри Бош вазирга бўйсунувчи Жамоат хавфсизлиги давлат комиссиясига топширилган. Жойлардаги Жамоат хавфсизлиги префектурал комиссиялари эса маҳаллий префектура губернаторига бўйсунди⁸. Қонунга мувофиқ, жамоат хавфсизлиги давлат комиссияси ўз функцияларини амалда полиция бош бошқармасига кўрсатмалар бериш орқали бажаради. Япония полициясининг ташкилий тузилиши ва фаолиятида муайян марказлашганлик мавжуд бўлиб, Токио полиция бошқармаси ва бошқа префектурал

⁶ Губанов А. В. Полиция зарубежных стран. Организационноправовые основы, стратегия и тактика деятельности. – М., 1999. – С. 96. 62

⁷ Губанов А. В. Полиция зарубежных стран. Организационноправовые основы, стратегия и тактика деятельности. – М., 1999. – С. 96. 62

⁸ Уэда К. Преступность и криминология в современной Японии / Пер. с яп. – М., 1989. 1– С. 151–152.

штаблар устидан тегишли жамоат хавфсизлиги комиссиялари билан бирга, полиция бош бошқармаси ва маҳаллий полиция бошқармаларининг бошлиқлари раҳбарлик ва назоратни амалга оширадилар.

Америка Қўшма Штатлари – маъмурий ҳудудларда қасддан баданга оғир шикаст етказиш жинояти профилактикаси бўйича дунёда ўзига хос тизим ва илғор тажрибага эга бўлган давлат. АҚШда 40 мингдан ортиқ полиция идора-агентликлари мавжуд бўлиб, мамлакатда уларнинг бошқарилишини мувофиқлаштириб боровчи марказий полиция идораси мавжуд эмас. Мазкур полиция идораларининг кўпчилиги уч мингдан ортиқ графликда жойлашган шерифлик идораларидир⁹. АҚШда 18789 та маҳаллий полиция участкалари мавжуд бўлиб, уларнинг 13578 таси умумий тартибдаги маҳаллий полиция бўлинмалари, 3088 таси шерифлар идоралари, 49 таси штатлар бўлинмалари, қолганлари эса маҳаллий ва штатлар махсус юрисдикция бўлинмалари (порт полициялари, транспорт полицияси ва бошқалар) ҳисобланади. Мамлакатда тўлиқ иш кунида ишлайдиган, қасамёд қабул қилган полициячилар сони ҳар 1000 нафар аҳолига 2,4 нафар, катта шаҳарларда эса 2,3 нафардан тўғри келади⁴¹. Шериф (ингл. «шерифф») Буюк Британия ва АҚШда ўз округида полициянинг муайян маъмурий функцияларни бажарувчи мансабдор шахси⁴⁴ бўлиб, дастлабки даврларда шерифлардан графликларда қирол манфаатлари йўлида фойдаланилган. Ҳозирги кунда улар маъмурий ҳудудларда жамоат тартиби ва хавфсизлигини таъминлаш, ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш, жиноятчиликка қарши кураш ва жазоларни ижро этиш бўйича полициянинг кенг ваколатлар доирасига эга ишончли вакилидир. Шериф маъмурий ҳудудларда ҳуқуқбузарликларнинг ҳолати бўйича тўлиқ жавобгар бўлиб, хизмат ҳудудида бу борада бирмунча мустақил ва кенг ҳуқуқларга эга, шунингдек ҳуқуқни қўллашда деярли барча ҳокимият ваколатларидан фойдаланади, фаолияти маҳаллий бюджет ҳисобидан молиялаштирилади. Шерифлик хизматларининг АҚШ ҳуқуқни муҳофаза қилиш идоралари тизимидаги ўрни шунчалик каттаки, уларнинг қонунийликни таъминлаши – айрим штатларда Конституцияни таъминлашга тенглаштирилган, айрим Конституцияларда шерифларнинг мажбуриятлари аниқ белгилаб берилган. АҚШ полициясида шерифлар турли штатларда турлича тартибда 4–6 йил муддатга тайинланадилар. Жумладан, Род Айленд, Гавайи маъмурий ҳудудларида улар шахсан губернатор томонидан тайинланади. Калифорнияда бу лавозимга ҳуқуқни муҳофаза қилиш тизимида тўрт йиллик иш стажига эга бўлган ходимлар тайинланса, Айдахо, Миссисипи, Оклахома, Канзас штатларида шерифликка номзод бўлган шахслар махсус ўқув курсини ўташи шартлиги белгиланган¹⁰. Давлатнинг айрим маъмурий ҳудудлари, хусусан Айова-Ситида шерифга хизмат фаолиятини олиб боришда ўзининг ёрдамчилари ва бошқа масъул ходимларни бевосита лавозимга тайинлаш ва озод қилиш ваколати берилган. Умуман олганда, шериф кўплаб округларда «тинчликни сақловчи», айтилиши вақтда, «округдаги асосий расмий шахс» ҳам ҳисобланади. Шерифга оммавий тартибсизликларни бартараф этишда ва ҳибсга олишда округдаги барча эркак фуқароларнинг кўмагидан фойдаланиш, жиноятларни суриштириш, патруллик қилиш, йўл ҳаракати хавфсизлигини назорат қилиш каби ваколатлар билан бир қаторда, муниципал турмаларнинг аҳволи учун жавобгарлик ҳам юклатилган. Патруллик қилиш бу борадаги асосий усуллардан бири бўлиб, ички ишлар органлари ходимининг айрим маҳаллий яшовчилар билан тўсатдан учрашиб қолиши эмас, балки маъмурий

⁹ Уэда К. Преступность и криминология в современной Японии / Пер. с яп. – М., 1989. – С. 154.

⁴¹ Большой юридический словарь. Т. VI. – М., 1997. – С. 766.

¹⁰ Кваша Л. Ф. Особенности правового статуса шерифа и его значение для правового регулирования деятельности местной милиции // Местное самоуправление: теория и практика. Труды Академии Управления. – М., 1998. – С. 198.

худуддаги жамиятнинг барча бўғинлари билан фаол алоқада бўлиш, намунали ўзаро муносабат ўрнатиш ва маслаҳатлар бериш ҳақида амалий келишувлар тузишга қаратилган режали тадбирларни назарда тутди⁴¹. Кўплаб давлатлар ички ишлар органлари шахсий таркибининг 60–75 фоизини патруллик хизматлари ташкил этиши ҳам фаолиятнинг ушбу турига бўлган катта эътибордан далолатдир.

Патруллик қилиш ҳудуд ва жиноятчиликнинг интенсивлиги даражасини инобатга олган ҳолда ошкора ва ноошкора йўллар билан ҳуқуқ-тартиботга қарши тайёрланаётган ҳуқуқбузарликларни аниқлаш, уларнинг олдини олишга қаратилган тезкор, мақсадга йўналтирилган фаолият бўлиб, жиноятчига қарши жамият ҳимоясининг биринчи чизиғидир. Патруллик нарядлари хизмат фаолияти мобайнида ҳуқуқбузарликларнинг олдини оладилар, йўл ҳаракатини тартибга соладилар ва назорат қиладилар, яширинган жиноятчиларни қидириб топишда иштирок этадилар, бошқа тармоқ хизматлари учун керакли маълумотларни тўплайдилар ҳамда турли фавқулодда вазиятларда фуқароларга ёрдам кўрсатадилар¹¹¹².

Юқоридаги илмий таҳлиллар ички ишлар органларини бошқаришнинг полиция тизими қарор топган мамлакатларда ҳам маъмурий ҳудудларда жамоат тартиби ва хавфсизлигини таъминлашда таянч пунктлари ўзига хос ўринга эга эканлигини яққол кўрсатди. Республикамиз ИИБ тизимида амалга оширилаётган ислоҳотларда бир қатор олимлар ва мутахассислар хорижий давлатларнинг илғор тажрибалардан келиб чиқиб, мамлакатимиз ички ишлар органларининг тузилишини қайта кўриб чиқиш ва полиция тизимига ўтиш мақсадга мувофиқлигини таъкидлашади¹³. Хорижий давлатлар маъмурий ҳудудларида жамоат тартиби ва хавфсизлигини таъминлаш тажрибасини илмий таҳлил қилиб, шундай **хулосага** келиш мумкинки, мамлакатимиз ички ишлар органлари тизимида босқичма-босқич амалга оширилаётган ислоҳотлар истиқболида Ўзбекистонда полиция тизимининг жорий этилишига олиб келганда ҳам ушбу тизимда таянч пунктлари жамоат тартиби ва хавфсизлигини таъминлаш, ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш, жиноятчиликка қарши кураш ҳамда аҳолининг ҳуқуқий маданиятини юксалтиришнинг марказий субъекти бўлиб қолаверади.

¹¹ Работа полиции в обществе: Пособие для преподавателей/ Ин-т. «Открытое общества». – М. 2001. – С.

¹² Работа полиции в обществе: Пособие для преподавателей/ Ин-т. «Открытое общества». – М. 2001. – С.

¹³ Таджиханов У. Ҳуқуқий ислоҳотлар: муаммолар ва истиқболлар // Ҳуқуқ–Право–Law. – 2000. – № 1.